

Asia: VN/17593/2024

Lausuntopyyntö: luonnos hallituksen esitykseksi tekoälyasetuksen toimeenpanoa koskevaksi lainsäädännöksi

Lausunnonantajan lausunto

Lausuntonne koskien keskeisiä ehdotuksia

EU:n tekoälyasetus ja sitä koskeva kansallinen lainsäädäntö on tarpeellinen kansalaisten perusoikeuksien, terveyden, turvallisuuden, demokratian ja ympäristön suojelemiseksi.

Tekoälyjärjestelmien avulla voidaan manipuloida ja tehdä rikoksia sekä myös huolimattomuudelle aiheuttaa suurtakin vahinkoa. Sisämarkkinoilla tarvitaan saada riittävän tehokkaat menetelmät riskien minimoimiseksi. Siksi kannatamme lakiehdotuksia.

Suomessa lainsäädäntö suunnitellaan yhteensovittavaksi muuttamatta laajemmin muuta lainsäädäntöä ja viranomaisrakennetta. Valvonta hoidettaisiin tarkistamalla viranomaisten välistä työnjakoa ja keskittämällä tehtäviä tietyille viranomaisille. Käyttäjien näkökulmasta tämä valinta on selkeä ja turvaa nykyisten toimintamallien jatkuvuutta.

Viranomaisten valvonnan toimintavarmuus markkinoille saattamisen ja maahan tuonnin osalta välttämätöntä, jotta tuotetta käyttävä organisaatio voi omalta osaltaan huolehtia tuotteen/järjestelmän lainmukaisesta käytöstä sekä perusoikeuksien turvaamisesta.

Koska markkinoiden valvontavastuu tullaan hajauttamaan eri viranomaisille keskitetyn mallin sijaan, korostuu tekoälyä hyödyntävien toimijoiden sekä heidän asiakkaidensa välisen informaation vastuu mm. tilanteissa, joissa yksilö kokee oikeuksiaan loukatun. Informaatiovastuun toteuttamiseen olisi tarpeen saada yhdenmukaiset ohjeistukset toimijoille. Lisäksi kansallisesti koottu informaatiokokonaisuus auttaisi yksilöä löytämään tarpeellisen tiedon helposti yhdestä paikasta.

Lausuntonne koskien vaikutusten arviointia

Tekoälyasetuksen toimeenpanon valvonta on uusi tehtävä viranomaisille ja sen vaikutusten laajuudesta ei ole olemassa tarkkaa arviota. Lakiesityksen mukaan ”kaikkien viranomaisten antamat suuntaa -antavat arviot ovat olleet mittaluokaltaan kymmeniä henkilötyövuosia”.

Lakiehdotuksessa myös todetaan, että valvontaan ei olla lisäämässä lain voimaan tullessa uusia resursseja. Toimintaan tarvittava osaamisen lisääminen, viranomaisten valvonta ja ohjaus on tehtävä toimintaa ”sopeuttamalla ja tehostamalla”. Tarvittaessa luvataan antaa ylimääräinen lisäbudjetti vuoden 2025 aikana.

Työväen Sivistysliitto pitää välttämättömänä, että valvonta -ja ohjausresurssien riittävydestä huolehditaan varsinkin lainsäädännön toimeenpanovaiheessa. Erityisesti korostuu neuvontatyön merkitys, kun tekoälyjärjestelmät ovat ehdotetun lain valvonnan alaisuuteen kohdistuvien järjestelmien käyttäjille myös uusia ja niiden vaikutuksista ei ole aikaisempaa kokemusta. Tarkempi ohjeistus/määrittely tekoälyjärjestelmistä on myös tarpeen.

Tekoälyjärjestelmien käyttö voi tehostaa huomattavasti organisaatioiden toimintaa ja hallintoa oikein käytettynä. Vastuullinen ja myös kansallisella tasolla riittävän yhdenmukainen toimintakulttuuri edistää tämän hyödyn saamista yhteiskunnassamme.

Toivomme koulutuksen järjestäjille kansallisesti selkeää ohjeistusta velvoitteista ja selkeitä esimerkkejä toimintamalleista tietyissä kriittisissä tilanteissa. Koulutuksen järjestäminen sekä tietohallinnosta vastaaville, opetushenkilöstölle ja muille kriittistä dataa käsitteleville on myös välttämätöntä.

Kaikki toimijat eivät ole tiedonhallinnan asiantuntijoita. Siksi selkeät esimerkit ja tulkinnat sallituille ja kielletyille menetelmille ovat hyvin tarpeellisia.

Tekoälyjärjestelmien käyttöönotto edellyttää hyvää suunnittelua tiedonhallintaan liittyvien riskien välttämiseksi. Organisaatioissa on useita erilaisia tiedonhallinnan ja viestinnän prosesseja ja järjestelmiä, joihin kytkettävien tekoälyvälineiden tietosuoja on aina erikseen pohdittava. Tämä vaatii organisaatiolta resursseja. Toivomme tämän huomioonottamista koulutuksen järjestäjien rahoituksesta päätettäessä.

Lausuntonne koskien säännöskohtaisia perusteluita

1.Lakiehdotus Laki eräiden tekoälyjärjestelmien valvonnasta, 20 §:ssä säädetään käyttöönottajän seuraamusmaksusta. Seuraamusten määrääminen on tarpeellista. Haluamme kuitenkin korostaa lakiehdotuksen perusteluosassa todettua:

”Tekoälyasetuksen 4 artiklan mukaan tekoälyjärjestelmien tarjoajien ja käyttöönottajien on varmistettava henkilöstönsä riittävä tekoälylukutaito. Tekoälylukutaidon riittävyttä arvioitaessa on otettava huomioon henkilöstön tekninen tietämys, kokemus, koulutus ja tekoälyjärjestelmän käyttöyhteys, sekä henkilöt tai henkilöryhmät, joihin tekoälyjärjestelmää on tarkoitus käyttää.”

Kansallisesti tulisi varata määräraha koulutuksen järjestämiseen erilaisissa organisaatioissa tekoälyjärjestelmien turvallisesti käyttöön ottamiseksi. Näin voimme varmistaa henkilöstön riittävän osaamisen ja järjestelmien oikeanlaisen käyttöönoton sekä seuraamusten merkityksen ymmärtämisen.

Lausuntonne koskien pykälää

-

Muut kommentit HE -luonnoksesta

-

Jos organisaationne toimii tiedonhallintalain (906/2019) tarkoittamana tiedonhallintayksikkönä, mitkä ovat näkemyksenne hallituksen esityksen luonnoksen 4.2.6. kappaleeseen ”Tiedonhallinnan muutosvaikutukset” organisaationne koskevan tiedonhallinnan osalta?

-

Toimiiko organisaationne tai edustamanne yritys tekoälyasetuksen tarkoittamana toimijana, ja jos toimii, millä tavoin katsotte, että asetukset ja ehdotettavat lait vaikuttavat organisaatioonne tai yritykseenne?

-

Söder Katri
Työväen Sivistysliitto

Tahvanainen Säde
Työväen Sivistysliitto